

Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – rekomendacje MEN

(w: Ministerstwo Edukacji Narodowej - Informator dla dyrektorów szkół i nauczycieli – w związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty)

W czasie ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek oświatowych zajęcia adresowane do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym tych objętych kształceniem specjalnym i pomocą psychologiczno-pedagogiczną, organizuje się również za pomocą metod i technik kształcenia na odległość. Przedstawiamy kilka rekomendacji, które mogą być przydatne dla nauczycieli, jak i rodziców.

Poradnik dotyczący kształcenia na odległość

Aby wesprzeć rodziców, uczniów, nauczycieli oraz dyrektorów przygotowaliśmy poradnik dotyczący kształcenia na odległość. Uwzględniliśmy w nim zadania nauczycieli i specjalistów, a także wskazówki dla rodziców, przykładowe metody pracy z uczniami, informacje na temat materiałów do wykorzystania w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością. Poradnik można znaleźć na naszej stronie:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/ksztalcenie-na-odleglosc--poradnik-dla-szkol>

Metody pracy z uczniem z niepełnosprawnościami

W poradniku „Kształcenie na odległość” wskazaliśmy przykładowe metody pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich wymienić można m.in. symulacje (naśladowanie rzeczywistości), dzięki którym dzieci rozwijają swoją inwencję twórczą, umiejętności społeczne i poznawcze oraz kształtują swój system wartości. W poradniku omówiliśmy również metodę „linii czasu” przybliżającą uczniom pojęcie czasu, a także „mapę mentalną” („mapę pamięciową”) – stosowaną m.in. w celu usystematyzowania świeżo zdobytej wiedzy lub wizualizacji posiadanych wiadomości. Muzykoterapia, choreoterapia, metoda małych form scenicznych czy biblioterapia to kolejne z metod pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, które mogą być podpowiedzią dla rodziców do samodzielnej pracy z dzieckiem w domu.

Platforma epodreczniki.pl – wsparcie w nauce

Materiały na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej epodreczniki.pl są dostosowane do potrzeb uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Platforma spełnia warunki WCAG 2.0 na poziomie AA. Dokładamy wszelkich starań, aby Zintegrowana Platforma Edukacyjna była dostępna dla jak największej grupy użytkowników – bez względu na wiek, poziom sprawności, używaną technologię czy oprogramowanie.

Dodatkowo, w bloku Kształcenie na odległość zebrane zostały materiały dotyczące kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi

<https://epodreczniki.pl/ksztalcenie-na-odleglosc>

Serwisy internetowe Ośrodka Rozwoju Edukacji

Zachęcamy również do wykorzystywania zasobów udostępnionych po zalogowaniu na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji www.adaptacje.ore.pl

Można tam znaleźć m.in. zaadaptowane wersje serii podręczników „Szkolni Przyjaciele” dla klas I-III dostosowane odpowiednio do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami, mających

trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją. Dostępne materiały obejmują:

- dostosowany podręcznik dopuszczony do kształcenia specjalnego wymienionych grup uczniów;
- zeszyty piktogramów zawierające symbole PCS;
- aplikację multimedialną rozszerzoną o symbole PCS oraz nagrania w polskim języku migowym (PJM);
- książkę pomocniczą stanowiącą nieodzowną pomoc dla nauczyciela uczącego uczniów z wymienioną niepełnosprawnością;
- adaptacje podręcznika w druku powiększonym dla słabowidzących.

Ze strony ORE można także pobrać materiały edukacyjne w postaci adaptacji podręczników w druku powiększonym – dla uczniów słabowidzących uczęszczających do klas IV-VIII szkoły podstawowej. Są tu materiały do takich przedmiotów jak m.in.: język polski, matematyka, historia, geografia, przyroda, biologia, chemia, fizyka czy wiedza o społeczeństwie. Poniżej linki, które mogą być przydatne:

1. <https://www.ore.edu.pl/2015/05/generator-kart-pracy/> – karty pracy online oraz offline do wykorzystania podczas lekcji, generator pozwala na stworzenie spersonalizowanych kart pracy;
2. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=22293> – publikacja „Wykorzystanie TIK w nauczaniu i uczeniu się uczniów ze SPE” zawierająca aplikacje do wykorzystania w pracy z uczniami ze SPE oraz przykładowe scenariusze zajęć;
3. <https://www.ore.edu.pl/2018/07/tworzenie-programow-nauczania-materialy-do-pobrania/> – prezentacja PPP „Uczeń ze SPE w szkole ponadpodstawowej”;
4. <https://www.ore.edu.pl/2018/07/tworzenie-programow-nauczania-materialy-do-pobrania/> – koncepcja nakładek w zakresie specjalnych potrzeb edukacyjnych (uwaga: wersja robocza przed redakcją);
5. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=5219> – publikacja „Uczeń zdolny – analiza dostępnych narzędzi diagnostycznych”;
6. <https://www.ore.edu.pl/2014/12/poradniki-2/> – poradniki dotyczące pracy z uczniem zdolnym.

Na stronach zewnętrznych dostępne są inne materiały, które mogą okazać się przydatne w pracy zdalnej z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych:

1. <http://www.superbelfrzy.edu.pl/glowna/nauczanie-zdalne-szkoly-specjalne/>
<http://www.superbelfrzy.edu.pl/glowna/lekcje-i-platfomy-online-dla-najmlodszych/>
<http://www.superbelfrzy.edu.pl/technikalia/nieszablonowe-narzedzia-tik-na-kreatywne-lekcje/> - informacje i wskazówki do pracy zdalnej z uczniami ze SPE, w tym w szkołach specjalnych ;
2. <https://www.nowaera.pl/naukazdalna> <https://www.nowaera.pl/terapiarozwoj/nauka-zdalna-uczniow-ze-spe> – zbiór zasobów do nauki online: pomysły, inspiracje, aplikacje do wykorzystania w nauczaniu;

3. <https://autyzmwszkole.com/> <https://autyzmwszkole.com/gry-i-zabawy-edukacyjne/> <https://autyzm.life/> – scenariusze lekcji, karty pracy, ćwiczenia i inne materiały do pracy z uczniami ze SPE, również do wykorzystania podczas zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
4. <https://www.dlanauczyciela.pl/zasoby/nauka-zdalna-szkola-podstawowa-klasy-0-3/terapia-i-rozwoj/specjalne-potrzeby-edukacyjne> – karty pracy, ćwiczenia i inne materiały do pracy z uczniami ze SPE, również do wykorzystania podczas zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
5. <https://kreatywnapedagogika.wordpress.com/category/sprawy-wychowawcze/> <https://kreatywnapedagogika.wordpress.com/> – rewalidacja i terapia pedagogiczna, praca z uczniami z zaburzeniami koncentracji;
6. <http://cnno.pl/galeria> – opis modelu nauczania na odległość uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczanych indywidualnie (do pobrania jest publikacja składająca się z trzech części: Opis modelu nauczania na odległość, Poradnik metodyczny dla nauczycieli oraz Instrukcja techniczna).

Materiały w strefie dla zalogowanych Systemu Informacji Oświatowej

W strefie dla zalogowanych Systemu Informacji Oświatowej udostępniono również materiały edukacyjne do kształcenia na odległość dla uczniów klas IV-VIII mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niestyszających, słabostyszających, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją. Przygotowano je na podstawie aktualnie dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników do takich przedmiotów jak: język polski, matematyka, historia, geografia, przyroda, biologia, fizyka, chemia, wiedza o społeczeństwie.

Materiały są dostępne w strefie dla zalogowanych Systemu Informacji Oświatowej pod adresem: <https://strefasio.men.gov.pl/login>. Po zalogowaniu do SIO należy wybrać zakładkę „Adaptacje” i zaakceptować regulamin. Materiały można filtrować według klasy, rodzaju, słów kluczowych czy przedmiotu.

Wszystkie publikacje mogą być przeglądane zarówno online, jak również można je pobrać, a następnie wydrukować. Zawierają one odpowiednie dostosowania tekstowe i graficzne (zaadaptowane ilustracje, wykresy, schematy itp.), a także symbole PCS, czyli znaki graficzne obrazujące pojęcia (wspierające osoby z trudnościami w komunikowaniu się w rozumieniu treści i uczestnictwie w procesie dydaktycznym) oraz nagrania video w polskim języku migowym (PJM).

Monitorowanie organizacji kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami

Za pośrednictwem kuratorów oświaty, sprawujących nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami, MEN stale monitoruje organizację kształcenia i wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami. Szkoły, w tym szkoły specjalne, których działalność została zawieszona, mają obowiązek organizowania kształcenia zdalnego. Za organizację kształcenia odpowiada dyrektor szkoły. Nadzór nad szkołą sprawuje właściwy terytorialnie kurator oświaty: <https://bip.men.gov.pl/ministerstwo/c16-instytucje-nadzorowane-przez-men/kuratoria-owiaty.html>

Z informacji zebranych w ramach nadzoru pedagogicznego wynika, że szkoły prowadzą nauczanie zdalne, dostosowując organizację tego kształcenia do potrzeb i możliwości

uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nauczyciele i specjaliści utrzymują stały kontakt z rodzicami uczniów, np. telefoniczny i mailowy. Szkoły realizują te zadania m.in. przez:

- zamieszczanie na szkolnej stronie internetowej kart pracy, zadań edukacyjnych i ciekawych linków do stron;
- wysyłanie kart pracy i materiałów jeden raz w tygodniu tradycyjną pocztą;
- codzienny kontakt telefoniczny nauczycieli z rodzicami uczniów w celu przekazania im informacji o zadaniach domowych z użyciem tradycyjnego podręcznika i ćwiczeń;
- telefoniczne wsparcie uczniów i rodziców w problemach pojawiających się w czasie zdalnego nauczania.

Przykładowe materiały do wykorzystania w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

1. Zeszyt kart pracy cz. 1 – do podstawy programowej kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych <https://archiwum.men.gov.pl/wp-content/uploads/2018/02/materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-w-stopniu-umiarkowanym-i-znacznym-czesc-1.pdf>

2. Zeszyt kart pracy cz. 2 – do podstawy programowej kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych <https://archiwum.men.gov.pl/wp-content/uploads/2018/02/materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-w-stopniu-umiarkowanym-i-znacznym-czesc-2.pdf>

3. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne:

<http://www.scholaris.pl/zasob/72765?bid=0&iid=&query=terapia&api>

4. Zajęcia rewalidacyjne:

<https://pedagogika-specjalna.edu.pl/kategoria/rewalidacja/page/2/>

Porady dla nauczycieli specjalistów

1. Czy można motywować zdalnie? <https://www.metis.pl/content/view/3405/105/>

2. Dziecko ze spektrum autyzmu - nauka w domu - co podpowiedzieć rodzicom?

<https://www.metis.pl/content/view/3401/105/>

3. #NIEferie - środowisko szkolne – seria artykułów i materiałów

<https://www.metis.pl/content/blogcategory/77/105/>

Przykłady działań w zakresie radzenia sobie z kryzysem

1. Kilka porad od nauczycielki-konsultantki – <https://www.metis.pl/content/view/3380/105/>

2. Nauczyciel może skorzystać z materiałów informacyjno-edukacyjnych online, które w 2016 r. zostały wypracowane na zlecenie MEN przez Fundację Instytut Edukacji Pozytywnej w ramach projektu „Myślę pozytywnie”. Z materiałów nauczyciel może korzystać w realizacji zadań wychowawczo-profilaktycznych z ochrony i wzmacniania zdrowia, budowania zespołu, komunikacji itp. Kontakt na profilu: <https://www.facebook.com/instytutep>, YouTube:

Instytut EP, Instagram: Instytut EP oraz konsultacje online:

<http://myslepozytywnie.pl/konsultacje-online>

3. Publikacje Ośrodka Rozwoju Edukacji dotyczące wychowania i profilaktyki dostępne na stronie internetowej: <https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-i-wychowanie/wychowanie-i-profilaktyka/>

4. Możliwość skorzystania przez uczniów/wychowanków, rodziców i nauczycieli z bezpłatnej, całodobowej, ogólnopolskiej infolinii w sytuacji kryzysu psychicznego – **LINIA DZIECIOM 800 080 222**. Zespół infolinii tworzą wykwalifikowani specjaliści: psychologowie, pedagodzy i prawnicy. Udzielają oni porad przez telefon, czat oraz e-mail także w sprawach dotyczących obecnej sytuacji epidemiologicznej. Pełen wykaz dyżurów można znaleźć na oficjalnej stronie projektu: www.liniadzieciom.pl.